

RECENZJA

ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr. Łukasza KACPROWICZA

wykonanej pod kierunkiem

Promotora: *prof. dr. hab. Kuby JAŁOSZYŃSKIEGO*

Promotor pomocniczy: *dr inż. Jarosław KAMIŃSKI*

na temat:

PRZYGOTOWANIE POLSKIEJ POLICJI DO REAGOWANIA NA ZAGROŻENIA ŚRODKAMI MASOWEGO RAŻENIA PODCZAS IMPREZ MASOWYCH I ZGROMADZEŃ PUBLICZNYCH

1. Wstęp

Imprezy masowe oraz zgromadzenia publiczne stanowią przedsięwzięcia związane z udziałem znacznej liczby osób, które, w zależności od charakteru wydarzenia, często są anonimowe i u których trudno jednoznacznie ocenić intencje i zamiary uczestników. Organizacja i przygotowanie imprezy pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa jej uczestnikom jest obowiązkiem jej organizatorów i stanowi ogromne wyzwanie dla nich, jak również dla podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo obywateli. Do podmiotów, które są najbardziej zaangażowane na etapie planowania imprezy (podczas wydawania opinii dotyczącej imprezy masowej), jak również podczas jej przebiegu (zabezpieczenie obszaru sąsiadującego z miejscem trwania imprezy masowej oraz podczas zabezpieczania zgromadzenia publicznego) należy m.in. Policja, powołana do zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Jej działania dotyczą przeciwdziałania zagrożeniom typowym dla tego typu imprez, a także takim, które są bardzo rzadkie lub do tej pory nie miały miejsca na terenie naszego kraju. Wśród nich wymienia się m.in. wejście w posiadanie czynników wchodzących w skład

broni masowego rażenia oraz ich zastosowanie podczas tego typu imprez, których cechą charakterystyczną jest duża liczba uczestników. Z tego względu mogą one stanowić cel współczesnych terrorystów, gdyż często dążą oni do zabicia jak największej liczby osób, a tym samym wywołanie powszechnego strachu wśród społeczeństwa. Zastosowanie podczas ataku terrorystycznego niekonwencjonalnych środków zaliczanych do broni masowego rażenia będzie miało szczególny charakter i wywoła przerażenie wśród społeczeństw wielu krajów, a ich rządy podejmą działania mające na celu wyeliminowanie zagrożenia dla własnych obywateli. Dlatego tak ważne jest przygotowanie społeczeństwa, a zwłaszcza służb powołanych do przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym, wśród których Policja odgrywa wiodącą rolę.

Temu właśnie zagadnieniu Doktorant poświęcił rozważania ujęte w temacie rozprawy doktorskiej.

2. Ocena układu rozprawy doktorskiej

Recenzowana rozprawa doktorska obejmuje wstęp, założenia metodologiczne prowadzonych badań oraz cztery rozdziały merytoryczne obejmujące zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych w kontekście zagrożenia czynnikami zaliczanymi do broni masowego rażenia, zakończenie, spis tabel i rysunków oraz bibliografię, co zostało zawarte na 266 stronach. Wstęp obejmuje 11 stron, rozdział metodologiczny – 4 strony, część zasadnicza obejmuje merytoryczne podstawy pracy oraz wyniki badań - 230 stron, zakończenie - 3 strony, bibliografia – 10 stron, spis rysunków (9) i tabel (3) – 1 strona.

Należy stwierdzić, że z punktu widzenia realizacji celu badań i jakości rozwiązywanych problemów badawczych wybrano poprawną metodę opracowania, z zachowaniem logicznego układu treści poszczególnych rozdziałów rozprawy, które zostały zaprezentowane zgodnie z zasadą „od ogółu, do szczegółu”. Dysertacja, rozpoczynająca się *Wstępem* (ss. 5-16), a następnie rozwinięta w pięciu rozdziałach i podsumowana w *Zakończeniu* (s. 253-256), stanowi logiczną i tematycznie spójną całość.

Pierwszy rozdział (ss. 17-20) dotyczy zagadnień metodologicznych obejmujących przedmiot badań, cel pracy, problemy badawcze oraz korespondujące z nimi hipotezy. Następnie Doktorant zaprezentował realizowane zadania i zastosowane metody badawcze oraz przebieg procesu badawczego.

W rozdziale drugim (ss. 21-91), stanowiącym jednocześnie pierwszy rozdział merytoryczny, Autor omówił zagadnienia związane z charakterystyką czynników masowego rażenia CBRN – chemicznych, biologicznych, radiologicznych oraz nuklearnych, które mogą być potencjalnymi narzędziami w rękach terrorystów. Użyte w trakcie imprez masowych i zgromadzeń publicznych mogą potęgować strach wśród uczestników wydarzenia, a także całego społeczeństwa. W pracy zaprezentowano także strukturę oraz zadania zespołów zarządzania kryzysowego na różnych poziomach administracyjnych uwzględniające możliwość użycia czynników CBRN.

Rozdział trzeci (ss. 92 -149) został poświęcony charakterystyce prawnych aspektów organizacji imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych ze szczególnym poświęceniem uwagi zagrożeniom z jakimi organizatorzy mogą się liczyć podczas trwania tych przedsięwzięć, a także zasadami zapewnienia bezpieczeństwa ich uczestników.

Tematyka bezpieczeństwa imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych jest kontynuowana w rozdziale czwartym (ss. 150 -198). Autor omawia prawne podstawy działań prowadzonych przez Policję w czasie obywatela się imprez masowych oraz zgromadzeń, praktyczne aspekty przygotowań oraz realizacji ich zabezpieczenia. W końcowej części rozdziału odnosi się do problematyki zagrożenia związanego z atakiem terrorystycznym z wykorzystaniem czynników CBRN, w tym przygotowania Policji na wypadek takiego zdarzenia.

Rozdział piąty (ss. 199-252) Doktorant poświęcił omówieniu wyników badań empirycznych prowadzonych w formie wywiadu eksperckiego oraz obserwacji biernej. Jest on poświęcony ocenie uzyskanych wyników, a na ich podstawie wskazaniu rozwiązań mogących wpłynąć na poprawę bezpieczeństwa imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych w obliczu zagrożeń czynnikami CBRN.

3. Ocena piśmiennictwa wykorzystanego w trakcie przygotowywania rozprawy doktorskiej

Doktorant powołuje się na 179 źródeł bibliograficznych, jakie wykorzystał w trakcie opracowywania pracy doktorskiej. Wykaz tych źródeł ujął w czterech kategoriach:

- wydawnictwa zwarte i artykuły – 83 pozycje;
- dokumenty normatywne, akty prawne – 47 pozycji;
- źródła internetowe – 33 pozycje,
- inne źródła – 13 pozycji..

Wydawnictwa zwarte w zdecydowanej większości zostały opublikowane po 2000 roku, z czego wiele pochodzi z ostatnich 10 lat. Tematyka publikacji dotyczy zjawiska terroryzmu, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożenia bronią masowego rażenia, a przede wszystkim zagadnień dotyczących bezpieczeństwa imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych.

Ważnym elementem bibliografii, który pozwolił Autorowi na dokonanie charakterystyki systemu przygotowania i funkcjonowania w Policji elementów odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych, są akty prawne i normatywne. Nie stanowią one opracowań stricte naukowych, jednak z pewnością są cennym źródłem wiedzy na temat przygotowania oraz współdziałania funkcjonariuszy Policji z organizatorami imprez podczas ich zabezpieczenia.

Dobór literatury i innych źródeł bibliograficznych nie budzi większych zastrzeżeń, a zasada doboru jak najbardziej aktualnych pozycji bibliograficznych została zachowana.

4. Ocena części metodologicznej pracy doktorskiej

Założenia metodologiczne rozprawy doktorskiej zostały zaprezentowane w rozdziale pierwszym, w którym Doktorant omówił założenia badawcze, jakie stanowiły ideę przewodnią rozprawy doktorskiej.

Za główny cel badawczy Autor przyjął dokonanie oceny stanu przygotowania polskiej Policji do reagowania na wypadek wystąpienia zagrożenia czynnikiem CBRN w trakcie imprez masowych lub zgromadzeń publicznych oraz zaproponowanie rozwiązań mogących przełożyć się na poprawę zapobiegania, wykrywania i reagowania na wystąpienie tego typu zagrożenia.

Cel ten został powiązany z przedmiotem badań, którym było przygotowanie polskiej Policji w zakresie wiedzy, wykszolenia, wyposażenia funkcjonariuszy oraz współpracy z podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo w trakcie organizacji imprez masowych i zgromadzeń publicznych wobec możliwości wystąpienia zagrożeń CBRN w czasie ich trwania.

Dla realizacji celu badawczego Doktorant sformułował problem badawczy w postaci pytania: Jak jest przygotowana Policja do zapobiegania i reagowania na zagrożenia czynnikami CBRN mogących wystąpić w trakcie imprez masowych i zgromadzeń publicznych? Jego uzupełnienie stanowią szczegółowe problemy badawcze, znajdujące swoje odzwierciedlenie w układzie rozprawy doktorskiej, której poszczególne rozdziały dają odpowiedzi na postawione pytania badawcze.

Odpowiedzi na postawione pytania miały wskazać główne elementy oraz obszary, które pozwoliłyby wprowadzić zmiany w istniejącym systemie przeciwdziałania zagrożeniom (w obszarach legislacyjnym, proceduralnym, szkoleniowym oraz organizacyjnym), a tym samym udoskonalić jego funkcjonowanie i skuteczność działania w razie ich wystąpienia.

W oparciu o wymienione elementy metodologiczne Doktorant sformułował roboczą hipotezę badawczą, w której wyraził przypuszczenie że istnieje przestrzeń w obszarze rozwiązań legislacyjnych, proceduralnych i organizacyjnych, której udoskonalenie lub w której wprowadzenie nowych rozwiązań, może w istotny sposób wpłynąć na poprawę bezpieczeństwa w trakcie imprez masowych i zgromadzeń publicznych w sytuacji wystąpienia zagrożeń CBRN, co w trakcie prowadzonych badań starał się potwierdzić, z wykorzystaniem wybranych metod badawczych.

Analiza uzyskanych wyników badań oraz wypracowanych wniosków zaprezentowanych przez Doktoranta w zakończeniu rozprawy pozwalają stwierdzić, że cel pracy został zrealizowany, a efektem przeprowadzonej analizy rezultatów badań było zaprezentowanie rozwiązań w obszarach: legislacyjnym, formalno-prawnym, szkoleniowym oraz organizacyjnym. Propozycje powyższe miałyby na celu wprowadzenie lub doskonalenie procedur działania które umożliwiłyby zapobieganie użyciu czynników należących do CBRN, a w przypadku gdy nie będzie to możliwe, przygotowanie funkcjonariuszy Policji do właściwego zachowania się i umiejętnego podjęcia działań związanych z udzielaniem pomocy i ewakuacją zagrożonych osób-uczestników wydarzeń, w których uczestniczy duża liczba osób.

5. Wskazanie oraz ocena zastosowanych metod badawczych

Doktorant charakteryzując metodologię prowadzonych badań odniósł się do zastosowanych metod badawczych, wśród których wymienił metody teoretyczne oraz praktyczne. Zastosowane metody badawcze miały posłużyć Doktorantowi do zweryfikowania własnych poglądów na temat systemu zapewnienia bezpieczeństwa podczas imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych i jego funkcjonowania w sytuacji zagrożenia atakiem terrorystycznym z wykorzystaniem czynników zaliczanych do broni masowego rażenia. Wśród metod teoretycznych wymienił: metodę badania dokumentów oraz analizę i krytykę piśmiennictwa. Wśród metod praktycznych wskazał na: obserwację bierną, metodę heurystyczną oraz metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki wywiadu eksperckiego. W ostatniej z metod uczestniczyło 12 osób, określonych jako eksperci, a głównym kryterium ich doboru było zdobyte doświadczenie w dziedzinie bezpieczeństwa imprez masowych i zgromadzeń publicznych, a także zagrożeń CBRN. Dobór ekspertów posiadał ograniczenie wynikające

z braku zgody przełożonych najwyższego szczebla na przeprowadzenie wywiadów eksperckich wśród funkcjonariuszy policji pozostających w służbie. Dlatego do badań skorzystał z opinii emerytowanych funkcjonariuszy, którzy posiadają bogate doświadczenie w zabezpieczeniu największych imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych, a także dowodzących siłami kontrterrorystycznymi w trakcie tych wydarzeń oraz osób ściśle związanych z naukami o bezpieczeństwie oraz zagrożeniami czynnikami masowego rażenia CBRN.

Wymienione metody pozwoliły na przeprowadzenie procesu badawczego wykorzystującego zarówno metody teoretyczne, jak i praktyczne. Wśród metod teoretycznych Doktorant wskazuje analizę i krytykę piśmiennictwa (s. 19), jednak w swojej pracy nie odnosi się krytycznie do wykorzystanych materiałów i nie wskazuje jakie występują w nich luki, bądź słabości, które w efekcie skłoniły go do podjęcia tematyki badawczej.

Pewną wątpliwość budzi nazwanie przez Doktoranta metody obserwacji, określonej jako obserwacja bierna. W dostępnych pozycjach literaturowych wyróżnia się obserwację uczestniczącą oraz nieuczestniczącą, jednak nie spotkałem się z pojęciem obserwacji biernej. Autor nie wskazał również źródła literaturowego, w którym scharakteryzowana została taka metoda badawcza. W związku z powyższym **proszę o zaprezentowanie źródła potwierdzającego taki rodzaj metody.**

Należy również zwrócić uwagę na brak wśród wykorzystanych pozycji bibliograficznych opracowań z zakresu metodologii badań, stąd wątpliwość co do źródła wymienionej metody badawczej, Wskazanie źródeł z których Doktorant korzystał rozwiałoby wątpliwości co do powyższej metody.

Wykorzystując powyższą metodę Doktorant przeanalizował 17 przedsięwzięć (zaprezentowanych w tabeli na ss. 242-243, choć w tekście powołuje się na 20), w których wzięło udział ok. 3 milionów uczestników, a każde z tych przedsięwzięć może zostać zaliczone do imprez masowych lub zgromadzeń publicznych. Z analizy informacji o zabezpieczeniu wydarzeń pod kątem zagrożenia CBRN wynika, że jedynie w przypadku niektórych z nich zastosowano sprzęt lub procedury mające na celu ujawnienie ewentualnego zagrożenia. Uzyskane informacje są bardzo istotne, jednak nie pozwalają wysnuć wniosków na temat mechanizmu decydującego o podjęciu takich decyzji. Pozwala jedynie stwierdzić, że brak jest wyraźnej procedury uruchamiającej konieczność zastosowania tego typu środków. W świetle uzyskanych danych **proszę o odpowiedź: czy zdaniem Doktoranta, wobec każdego wydarzenia skupiającego znaczną liczbę uczestników powinno się stosować wspomniane metody i procedury kontroli zagrożenia?**

W drugiej z zastosowanych metod empirycznych Doktorant wykorzystał technikę wywiadu eksperckiego, w której uczestniczyło 12 osób powołanych do roli ekspertów. Analiza informacji na temat uczestników wywiadu wskazuje, że spośród nich można wydzielić dwie grupy respondentów: w pierwszej grupie, osoby posiadające duże doświadczenie w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom CBRN oraz w grupie drugiej, osoby posiadające doświadczenie praktyczne w zabezpieczaniu działań związanych z wydarzeniami o dużej liczbie uczestników lub realizacji zadań, ogólnie rzecz ujmując, w grupach antyterrorystycznych. Jedynie jeden z respondentów posiadał duże „doświadczenie antyterrorystyczne” oraz posiadał doświadczenie w obszarze CBRN. **W związku z powyższym proszę Doktoranta o opisanie sposobu doboru ekspertów wymienionych w rozprawie doktorskiej.**

Podsumowując należy stwierdzić, że z metodologicznego punktu widzenia zastosowane metody badań są właściwe, jednak ich dobór oraz sposób zastosowania wymagają dodatkowych wyjaśnień.

6. Ocena merytorycznej części pracy doktorskiej

Część merytoryczna rozprawy doktorskiej została podzielona na dwie zasadnicze części: pierwszą, obejmującą teoretyczne podstawy pracy oraz część drugą, obejmującą prezentację oraz omówienie wyników badań empirycznych.

W części teoretycznej Doktorant dokonał szczegółowej charakterystyki czynników zaliczanych do CBRN, przedstawił urządzenia do ich wykrywania, oraz przepisy związane z przeciwdziałaniem ich rozprzestrzenianiu i stosowaniu (rozdział drugi). Autor dokonał opisu czynników CBRN z podziałem na czynniki chemiczne, biologiczne oraz radiologiczne i nuklearne. Niestety w rozdziale tym zauważyć można kilka błędów, które prawdopodobnie są wynikiem przeoczenia i niezbyt dokładnej korekty przygotowanego opracowania. Zresztą brak bardziej wnikliwej korekty daje się zauważyć w dużej części pracy, a wynikiem tego są błędy literowe oraz trudne do zrozumienia sformułowania.

Błędem, który wskazuje na wyraźne przeoczenie jest klasyfikacja drobnoustrojów wykorzystywanych jako elementy broni biologicznej (s. 43). Autor dokonuje podziału broni biologicznej na cztery grupy. W pierwszej grupie pisze o broni bakteryjnej, a jako przykład wymienia wirusa Ebola, w drugiej zaś wspomina o broni wirusowej i wymienia trzy choroby wywoływane przez bakterie. Jest to przykład nieuważnego wyrażania myśli, a następnie braku dokładnej korekty tekstu.

Ponadto można wskazać kilka innych błędów, które najbardziej „rzucają” się w oczy w trakcie czytania rozprawy:

- na s. 7 Doktorant pisze, że: „... 1 lipca 1968 r. został podpisany największy w historii świata pakt, który do 2003 r. ratyfikowało 189 państw, o nieprolifracji broni masowego rażenia”. Pomijając fakt, że Autor nie powołuje się na jakiekolwiek źródło, to dane te pochodzą sprzed 18 lat. Obecnie liczba Państw-stron „Układu (a nie paktu) o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej”, według danych dostępnych na stronie ONZ, wynosi 191.
- stwierdzenie użyte na s. 21: „... Zjawisko problemu proliferacji (franc. *proliferation* – mnożyć się; łac. *proles* - potomek, potomstwo) – rozprzestrzeniania, przenoszenia czy udostępniania broni masowego rażenia szacuje się na okres II wojny światowej” należy uznać za nie do końca prawdziwe, gdyż proces najbardziej intensywnego rozprzestrzeniania broni masowego rażenia nastąpił w okresie „zimnej wojny”, kiedy to rywalizujące ze sobą, a wręcz wrogie wobec siebie bloki militarne, w procesie spiralnego wyścigu zbrojeń gromadziły ogromne zapasy broni chemicznej, biologicznej i jądrowej. Proces ten szczególnie dotyczy broni jądrowej, której technologia konstruowania ładunków, materiały rozszczepialne oraz myśl techniczna były udostępniane innym krajom (sojusznikom).
- zdania ze s. 22 – „...Mimo wielu różnic zarówno konstrukcyjnych jak i sposobu działania każdego rodzaju BMR w kontekście pola walki wszystkie jej rodzaje rozpatruje się łącznie. Wynika to z faktu wspólnych skutków wywołanych użyciem tej broni, niezależnie od jej rodzaju” jest bardzo niezrozumiałe i trudno pojąć co Autor miał na myśli. Dlatego proszę o wyjaśnienie tej kwestii.
- w zdaniu ze s. 28 „... Niemcy coraz bardziej zawiedzeni użyciem pocisków z gazem łzawiącym zaczęli używać chloru. W tamtym czasie była to jedna z najskuteczniejszych broni do eliminowania żołnierzy znajdujących się w okopach i ukrywających się. Był bardzo efektywny w wojnie pozycyjnej z uwagi na skład chemiczny, który jest cięższy od powietrza i wnikał w zagłębienia terenu i wolno się uwalniał zabijając przeciwnika”. Podkreślona fraza wskazuje na wyraźny błąd merytoryczny, spowodowany złą budową zdania, gdyż skład chemiczny nie może być cięższy od powietrza, natomiast chlor - tak. Dlatego tak ważne jest poprawne formułowanie myśli, gdyż w innym przypadku może dochodzić do wypaczenia istoty zdania, które chce wyrazić jego autor.

- na s. 32 pojawia się zdanie: „... Kolejną grupą BŚT są środki paralityczno-drgawkowe, których pochodzenie wywodzi się od kwasów fosfonowych, fosforowych oraz fitosfonowych”. Proszę o wyjaśnienie pojęcia - kwasy fitofosfonowe.
- proszę o wyjaśnienie sensu zdania ze s. 47: „... W Rosji stworzono nową bakterię dzumy, która była odporna na wszystkie antybiotyki. Wyprodukowali również nowe wirusy, takie jak: wirus ospy czarnej, wirus Marburga czy modyfikowano laseczki węglia”.
- stwierdzenie ze s. 59: „... Katastrofalne skutki spowodowane eksplozjami w Japonii sprawiły, że zaczęto dochodzić do wniosku, że do zwycięstwa nie potrzebna jest silna i liczebna armia. Wystarczy bombowiec, pocisk artyleryjski czy rakieta aby przesądzić o wyniku wojny” wydaje się jednak daleko idące, gdyż sytuacja wyglądała zupełnie inaczej i raczej takie ewentualności nie były brane pod uwagę.
- uwagi dotyczące radzieckiej *Tzar Bomby* wydają się nieścisłe lub głęboko przesadzone. Proszę o sprecyzowanie stwierdzenia „Można to porównać do 1 % energii wytwarzanego przez słońce”. O jaki okres wydzielania energii chodzi Doktorantowi? Proszę także o odniesienie się do stwierdzenia: „Niektórzy naukowcy twierdzą, że doszło do pęknięcia skorupy ziemskiej”. Czy rzeczywiście mogło dojść do tak poważnego kataklizmu i co mogło potwierdzić cytowane stwierdzenie?
- nieprecyzyjność zdania ze s. 65: „... Na wyposażeniu specjalistycznego sprzętu przeznaczonego do prowadzenia kontroli radiometrycznej jednostki organizacyjne Straży Granicznej dysponują ...” zmusza czytającego do domyślenia się o co chodziło Autorowi.

Kolejny rozdział został poświęcony przepisom określającym zasady przygotowania oraz przeprowadzenia imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych. Doktorant oparł swoje rozważania o przepisy dotyczące organizacji i zabezpieczenia imprez masowych (*Ustawa z 20 marca 2009 roku o bezpieczeństwie imprez masowych*) oraz organizacji zgromadzeń publicznych (*Ustawa z 24 lipca 2015 roku Prawo o zgromadzeniach*). Dodatkowo wzbogacił je policyjnymi statystykami dotyczącymi zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom wydarzeń związanych z uczestnictwem w nich dużej liczby osób. Główny nacisk podczas opracowywania niniejszego rozdziału Doktorant położył na ich bezpieczeństwo oraz rolę, jaką w tym zakresie przypisano policji. Rozdział ten został przygotowany rzetelnie, z wnikliwą analizą przepisów prawnych oraz materiałów obejmujących statystyki dotyczące udziału Policji w tych przedsięwzięciach.

Zadania Policji w zakresie organizacji i zabezpieczenia wspomnianych wydarzeń (imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych) związanych z udziałem dużej liczby osób stanowią treść następnego rozdziału.

Opierając się na wymienionych wcześniej ustawach Doktorant rozpoczął swoje rozważania od analizy prawnych podstaw udziału Policji podczas zabezpieczenia imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych.

Analizując rozważania Doktoranta nad opisywanym zagadnieniem zrodziła się pewna wątpliwość. Na s. 151 Doktorant wskazuje jakie informacje powinny znaleźć się we wniosku o wyrażenie opinii przez komendanta powiatowego (rejonowego) policji w sprawie niezbędnej wielkości sił i środków potrzebnych do zabezpieczenia imprezy masowej. Informacje tę odnosi do sił i środków policji, natomiast powstaje pytanie, czy organizator imprezy masowej jest kompetentny do określenia wielkości tego typu sił. **Proszę zatem o odniesienie się do przedstawionego zastrzeżenia, w ramach dyskusji prowadzonej w trakcie obrony rozprawy doktorskiej, jak również o sprecyzowanie gdzie znajduje się taki zapis.**

W dalszej części Autor omówił zasady działania Policji podczas zabezpieczenia tego typu wydarzeń, sposób przygotowania oraz szkolenia funkcjonariuszy zaangażowanych w zapewnienie ich bezpieczeństwa. Wykorzystał do tego głównie dokumenty normatywne wydane przez Komendanta Głównego Policji, w których ustalono wymogi związane z procesem szkolenia. Następnie przedstawił wyposażenie i sprzęt wykorzystywany przez funkcjonariuszy Policji w trakcie wykonywania swoich zadań oraz praktyczne aspekty ich realizacji. W końcowej części rozdziału zajął się problematyką przygotowania funkcjonariuszy Policji na wypadek zdarzeń z użyciem czynników CBRN. Szczegółowo omówił zasady szkolenia oraz sprzęt techniczny i wyposażenie osobiste jakie pozostaje w dyspozycji policjantów zabezpieczających teren i wykonujących niezbędne czynności do czasu przybycia innych, wyspecjalizowanych podmiotów, które przejmą zadania prowadzące do likwidacji skutków użycia czynników CBRN.

Rozdział ten został przygotowany rzetelnie, bez rażących błędów merytorycznych i językowych. Treści merytoryczne świadczą o dobrym teoretycznym przygotowaniu Doktoranta w zakresie realizacji procesu przygotowania Policji do podejmowania działań w obszarze przeciwdziałania zagrożeniom CBRN oraz zabezpieczenia imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych. Jednocześnie uwidacznia się jego duże profesjonalne doświadczenie, co z pewnością wynika z wykonywanego zawodu.

7. Ocena części rozprawy doktorskiej dotyczącej omówienia wyników badań

Za główny rozdział rozprawy doktorskiej, określający autorski wkład Doktoranta do dyscypliny nauki o bezpieczeństwie, uznać należy rozdział piąty (ss. 199-252), którego tytuł sugeruje, iż zaprezentuje w nim kierunki proponowanych rozwiązań jakie mogą wpłynąć na poprawę bezpieczeństwa związanego z zagrożeniami CBRN podczas imprez masowych i zgromadzeń publicznych.

W rozdziale tym Autor prezentuje wypowiedzi respondentów uczestniczących w wywiadach eksperckich oraz wyniki obserwacji określonej przez Doktoranta jako obserwacja bierna. W badaniach uczestniczyło dwanaście osób posiadających wiedzę ekspercką w zakresie przeciwdziałania czynnikom CBRN lub związaną z zabezpieczeniem imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych.

Prezentacja wypowiedzi ekspertów stanowi ok. 75% zawartości rozdziału, jednak niedosyt daje brak podsumowania oraz odniesienia się Autora do zaprezentowanych wypowiedzi respondentów bezpośrednio po ich zamieszczeniu. Co prawda Autor odwołuje się do nich w dalszej części pracy, w swoich propozycjach, dotyczących konkretnych rozwiązań.

Doktorant proponuje rozwiązania powołując się również na stwierdzenia pochodzące z wypowiedzi ekspertów, jednak w niektórych przypadkach wymagałyby one bardziej krytycznej analizy, jak np. uwaga dotycząca kontroli przepływu substancji chemicznych: „... Kolejnym elementem, który był wskazywany przez ekspertów to fakt iż środki chemiczne, są bardzo łatwo dostępne i nie ma praktycznie żadnej kontroli przepływu tego towaru również przez granice”. Zgodnie z postanowieniami Konwencji Paryskiej z 1993 roku wszelka działalność związana z wykorzystaniem toksycznych związków chemicznych i ich prekursorów, objętych jej postanowieniami jest zgłaszana do ministerstwa właściwego do spraw rozwoju, a za jego pośrednictwem do Organizacji ds. Zakazu Broni Chemicznej z siedzibą w Hadze. Tak więc środki chemiczne podlegają ścisłej kontroli.

Jednak podsumowując propozycje Doktoranta wynikające z przeprowadzonego procesu badawczego należy ocenić je pozytywnie. Charakteryzują je praktyczne rozwiązania, a niektóre z nich mogłyby zostać wykorzystane w praktyce, w trakcie zabezpieczania przebiegu imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych. Należałoby się jednak zastanowić, czy przedstawione propozycje miałyby dotyczyć wszystkich imprez masowych, czy też tych o zasięgu międzynarodowym, jako bardziej „atrakcyjnych” dla terrorystów. Odpowiedzi na tę kwestię oczekuję od Doktoranta w trakcie dyskusji po zakończeniu prezentacji założeń pracy.

W zakończeniu pracy Doktorant dokonał ogólnego podsumowania swoich rozważań oraz konkluzji zaprezentowanych w poszczególnych rozdziałach. Jednocześnie wskazał te elementy, które powinny zostać poprawione dla zapewnienia właściwego funkcjonowania systemu przeciwdziałania zagrożeniom pochodzącym od CBRN.

Proszę jednak o odniesienie się Doktoranta do jednego ze sformułowanych wniosków: „...*Podniesiony w dysertacji aktualny stan w Polsce przygotowania Policji podczas imprez masowych i zgromadzeń publicznych w badanym przedmiocie wskazuje jednoznacznie, że można odnieść wrażenie, że uczestnicząc w tego typu przedsięwzięciach jest się narażonym na pojawienie się zagrożenia czynnikami CBRN gdyż bardzo rzadko brany jest on pod uwagę.* Wydaje się, że jest to zbyt daleko idące stwierdzenie, jednak oczekuję uzasadnienia tego sformułowania.

Podsumowując należy stwierdzić, że Doktorant dokonał właściwego omówienia wyników przeprowadzonych badań, a zaprezentowane wnioski mogą w przyszłości pozwolić na usprawnienie funkcjonowania systemu bezpieczeństwa imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych.

8. Pozostałe uwagi dotyczące rozprawy doktorskiej

Praca stanowi **oryginalne rozwiązanie** rozpatrywanego problemu naukowego. Zagadnienia, które stanowią obszar badań nie były dotychczas przedmiotem rozważań w literaturze przedmiotu. Z pewnością duże znaczenie ma doświadczenie Doktoranta oraz respondentów zaangażowanych przy wyrażaniu swoich sądów i opinii na temat możliwości zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych oraz zgromadzeń publicznych w sytuacji zagrożenia czynnikami CBRN.

Doktorant wykazał się **ugruntowaną wiedzą** na temat poruszony w rozprawie doktorskiej zarówno w teorii, jak i praktyce co wynika z jego doświadczenia oraz osobistego udziału w zabezpieczeniu wspomnianych wydarzeń. Jednocześnie **wykazał się umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych**, w tym posługiwania się metodami empirycznymi.

Pod względem poprawności językowej praca budzi szereg zastrzeżeń. W przedstawionych treściach daje się zauważyć logiczny sposób prowadzenia rozważań, jednak miejscami czytający musi się domyślać intencji Autora, jakie chciał wyrazić w swoich rozważaniach. Wynika to z błędów stylistycznych i gramatycznych obecnych w pracy. Autor nie ustrzegł się także licznych błędów literowych, które wskazują na zbyt słabą korektę pod względem poprawności językowej (np. s. 5 w. 14 od góry, w. 5 od dołu; s. 7 w. 13 od góry (*Engola Gay*

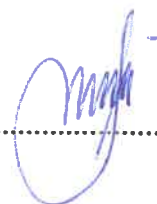
zamiast Enola Gay); s. 13 ostatni akapit od dołu; s. 15 w. 2 od góry (*określenie moc promieniotwórczości nie jest właściwa*); s. 15 w. 2 od dołu (*określenia wykrywanie i detekcja są tożsame*); s. 23 w. 1-2 od góry (*w przypadku zagrożeń biologicznych używa się określenia zakażeń, a nie skażeń*), s. 27 w. 1 od dołu (w trakcie spalania siarki wydziela się trujący dwutlenek siarki, a nie dwutlenek węgla – uznaję to za błąd powstały na skutek nieuwagi). To tylko niektóre z błędów obecnych w pracy. Ponadto, w niektórych zdaniach Doktorant posługuje się potocznym językiem, co w przypadku pracy naukowej nie powinno mieć miejsca.

Uwagi te nie umniejszają jednak dorobku Doktoranta związanego z merytorycznym i metodologicznym przygotowaniem rozprawy doktorskiej, który jest niewątpliwy i może zostać wykorzystany w praktyce, jednak praca wymagałaby solidnej korekty pod względem poprawności językowej.

9. Wniosek końcowy

Reasumując rozważania dotyczące oceny rozprawy doktorskiej przedstawionej do recenzji należy stwierdzić, że jej treść stanowi indywidualny dorobek Doktoranta, w którym dążył on do wzbogacenia dyscypliny nauki o bezpieczeństwie. Stanowi ona samodzielne rozwiązanie problemu badawczego o użytkowym charakterze, co jest wynikiem dużego doświadczenia praktycznego Autora oraz umiejętności posługiwania się metodami badawczymi w rozwiązywaniu problemów naukowych.

Praca spełnia wymogi rozprawy doktorskiej przyjęte w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku. W związku z powyższym wnioskuję o przyjęcie rozprawy doktorskiej i dopuszczenie do jej publicznej obrony.

.....

